

Σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος: η κυπριακή εμπειρία

Του ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ
Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου

Η Ένωση Εμπορικών Τραπεζών της Κύπρου φιλοξένησε στη Λευκωσία το 6ο Διαβαλκανικό Φόρουμ Τραπεζικών Ενώσεων (Interbalkan Forum of Banking Associations), στο οποίο συμμετείχαν οι Γενικοί Γραμματείς των Τραπεζικών Ενώσεων της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης, της Βουλγαρίας, της Ελλάδας, της Κύπρου, του Μαυροβουνίου, της Ρουμανίας, της Σερβίας, της Σλοβενίας και της Τουρκίας.

Κύριοι στόχοι του Forum, η σύσταση του οποίου αποτελεί πρωτοβουλία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, είναι η συνεργασία των τραπεζικών ενώσεων-μελών του και η ανταλλαγή απόψεων αναφορικά με τα τραπεζικά συστήματα των εκπροσωπούμενων χωρών και τις ρυθμιστικές και άλλες εξελίξεις που τις αφορούν.

Στη συνέχεια παρατίθεται η παρουσίαση του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου προς τους συμμετέχοντες στο Forum σχετικά με τις διεθνείς και κοινοτικές εξελίξεις στη ρύθμιση και εποπτεία του τραπεζικού τομέα και τις επιπτώσεις που αυτές επιφέρουν στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. Η παρουσίαση αυτή αποτελεί συνοπτική αλλά εμπειριστατωμένη ενημέρωση γύρω από το κυπριακό σύστημα, έχει όμως και γενικότερη αξία, καθώς εμπεριέχει την προσέγγιση μιας ανεξάρτητης ρυθμιστικής και εποπτικής αρχής στις αλλαγές που οι εξελίξεις αυτές επιφέρουν.

Αισθάνομαι μεγάλη ευχαρίστηση που μου δίνεται αυτή η εξαιρετική ευκαιρία να σας παρουσιάσω τις απόψεις μου σε σχέση με τις σύγχρονες εξελίξεις στον τομέα της ρύθμισης και εποπτείας του τραπεζικού συστήματος, με ειδική αναφορά στην κυπριακή εμπειρία.

Κατ' αρχήν θα ήθελα να σκιαγραφήσω, σε γενικές γραμμές, τις πιο πρόσφατες εξελίξεις του διεθνούς τραπεζικού τομέα, που έχουν δημιουργήσει διάφορες προκλήσεις στη διεθνή εποπτική και ρυθμιστική κοινότητα.

Μέχρι πριν τρεις δεκαετίες περίπου, οι εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές του τραπεζικού τομέα εκτελούσαν τα καθήκοντά τους σε ένα γενικά «ήρεμο» τραπεζικό περιβάλλον. Το ρυθμιστικό καθεστώς της εποχής εκείνης χαρακτηριζόταν από «κλειστά» χρηματοπιστωτικά συστήματα, πλήρως προστατευμένα από το διεθνή ανταγωνισμό. Το γνωστό «σύστημα του Bretton Woods», όπως καθιερώθηκε να αναφέρεται η νέα τάξη πραγμάτων που συμφωνήθηκε από τη διεθνή κοινότητα αμέσως μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κατέστησε ουσιαστικά ασήμαντο το συναλλαγματικό κίνδυνο που αντιμετώπιζαν οι τράπεζες, ενώ οι διακυμάνσεις των επιτοκίων των διεθνών νομισμάτων ήταν, ως επί το πλείστον, μέτριες, και ο ανταγωνισμός των τιμών δεν διαδραμάτιζε κανένα ρόλο, αφού οι Κεντρικές Τράπεζες εφαρμόζαν αυστηρούς κανονισμούς αναφορικά με τον καθορισμό των δανειστικών και καταθετικών επιτοκίων. Παράλληλα, ο ανταγωνισμός από άλλα, μη τραπεζικά χρηματοοικονομικά ιδρύματα ήταν επουσιώδης, ενώ ο διεθνής ανταγωνισμός από ξένα τραπεζικά ιδρύματα ήταν και αυτός περιορισμένος, λόγω των διαφόρων περιορισμών στη διακίνηση συναλλάγματος και κεφαλαίων που εφαρμόζαν οι κυβερνήσεις των χωρών. Ως αποτέλεσμα της εν λόγω τάξης πραγμάτων, τα επιτοκιακά περιθώρια παρέμεναν ψηλά, ενώ ο πιστωτικός κίνδυνος ήταν σχετικά χαμηλός, παράγοντες που ενίσχυαν τη δυνατότητα και ανθεκτικότητα των τραπεζών στην ανάληψη μεγάλων κινδύνων και που, παράλληλα, ευνοούσαν τη γενική σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η πιο πάνω ευχάριστη, από σκοπιάς τραπεζικής εποπτείας, τάξη πραγμάτων άλλαξε άρδην στα μέσα της δεκαετίας του 1970. Μετά την κατάρρευση του συστήματος του Bretton Woods, με εξαίρεση κάποιες χώρες (συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου), ξεκίνησε μια διαδικασία ελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, που άρχισε να διαδίδεται ευρέως, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του κινδύνου διακύμανσης επιτοκίων και του συναλλαγματικού κινδύνου, ενώ παράλληλα τα τραπεζικά συστήματα των χωρών άρχισαν να γίνονται διεθνώς πιο ανταγωνιστικά. Τα επιτοκιακά περιθώρια συμπιέστηκαν, ενώ η ανθεκτικότητα των τραπεζών στην ανάληψη μεγάλων κινδύνων άρχισε να μειώνεται. Οι εποπτικές αρχές βρέθηκαν ξαφνικά αντιμέτωπες με χρηματοοικονομικές κρίσεις και προβλήματα χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ως αποτέλεσμα των διαφόρων χρηματοοικονομικών κρίσεων, πολλές χώρες αναγκάστηκαν να καταβάλουν μεγάλες προσπάθειες για ενίσχυση των τραπεζικών τους συστημάτων, ενεργώντας τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο και καθοδηγούμενες κυρίως από τις αρχές και τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής της Βασι-

λείας για την Τραπεζική Εποπτεία. Πολύ πρόσφατες πρωτοβουλίες, όπως το νέο Σύμφωνο της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών, γνωστό ως «Βασιλεία II», και η στροφή του ενδιαφέροντος, σε ανώτατο διεθνές πολιτικό επίπεδο, στη διατήρηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, στοχεύουν στη συνεχή μελλοντική ενίσχυση του τραπεζικού συστήματος και υποδηλώνουν την προοπτική ακόμη μεγαλύτερης υποστήριξης των εποπτικών αρχών.

Πέραν της ελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, μια άλλη θεμελιώδης εξέλιξη, που έχει κυριολεκτικά αναμορφώσει το διεθνές τραπεζικό σύστημα, είναι η τεχνολογική καινοτομία και πρόοδος. Ενώ, από μόνη της, η τεχνολογική καινοτομία είναι ευπρόσδεκτη, καθιστά εντούτοις δύσκολη την προσπάθεια διατήρησης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Η τεχνολογική καινοτομία και πρόοδος προάγουν την αποδοτικότητα, αλλά επαυξάνουν παράλληλα το ενδεχόμενο μιας χρηματοοικονομικής κρίσης σε περίπτωση ενός μεμονωμένου ατυχήματος ή μιας γενικότερης χρηματοοικονομικής αναστάτωσης. Ένα παράδειγμα από το χρηματοπιστωτικό τομέα είναι η εμφάνιση και η μετέπειτα ανάπτυξη των διαφόρων περίπλοκων χρηματοοικονομικών παραγώγων. Με σωστή χρήση, τα παράγωγα αυτά μπορούν να καταστούν ισχυρά μέσα στα χέρια των τραπεζών για τη διαχείριση των διαφόρων κινδύνων που αντιμετωπίζουν και να τις βοηθήσουν στην εξοικονόμηση κεφαλαιακών πόρων. Εντούτοις είναι πιθανόν μερικά από αυτά τα παράγωγα να βασίζονται σε χρηματοοικονομικά μοντέλα που δεν έχουν σχεδιασθεί σωστά ή ακόμη σε μοντέλα που δεν καταννοούνται επαρκώς ή πλήρως από τις τράπεζες ή/και τις εποπτικές αρχές, με αναπόφευκτο επακόλουθο ορισμένες τράπεζες να υφίστανται σημαντικές ζημιές σε περιόδους αυξημένης αστάθειας της αγοράς.

Αποτέλεσμα, τόσο της ελευθεροποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος όσο και της τεχνολογικής καινοτομίας, υπήρξε η παγκοσμιοποίηση του τραπεζικού συστήματος. Ο όγκος των διασυνοριακών χρηματοοικονομικών ροών έχει αυξηθεί κατακόρυφα λόγω της γενικής μείωσης του κόστους και της κατάργησης των περιορισμών στη διακίνηση συναλλάγματος και κεφαλαίων. Η αλληλεξάρτηση, η οποία δημιουργήθηκε μεταξύ τραπεζών και μη τραπεζικών χρηματοοικονομικών οργανισμών, πάνω σε διασυνοριακή βάση, επαυξάνει, ως εκ τούτου, το ενδεχόμενο μετάδοσης ενός προβλήματος ή μιας κρίσης από ένα χρηματοοικονομικό τομέα σε άλλον ή από μια χώρα σε άλλη.

Μια άλλη εξέλιξη που είχε τεράστια επίπτωση στο τραπεζικό σύστημα είναι εκείνη της άντλησης κεφαλαίων απευθείας από την αγορά. Η εξέλιξη αυτή έχει επενεργήσει αρνητικά στον παραδοσιακό διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών μεταξύ καταθετών και επενδυτών ή δανειστών, ενώ έχει ταυτόχρονα επαυξήσει το ρόλο των κεφαλαιαγορών, από τις οποίες όλο και περισσότερο οι εταιρείες εξαρτούν τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες. Άμεσο επακόλουθο της πιο πάνω εξέλιξης είναι ότι η σταθερότητα των αγορών έχει γίνει εξίσου σημαντική με τη σταθερότητα των ίδιων των τραπεζών και των άλλων χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών για τη γενική διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας μιας οικονομίας.

Τέλος, ο τερματισμός της χρηματοοικονομικής εξειδίκευσης και η ενοποίηση των αγορών έχουν εξασθενήσει τις παραδοσιακές διαχωριστικές γραμμές μεταξύ των διαφόρων κατηγο-

ριών χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών. Σήμερα, οι διάφορες κατηγορίες χρηματοοικονομικών διαμεσολαβητών (τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες, επενδυτικές/χρηματοπιστωτικές εταιρείες κ.λπ.) ανταγωνίζονται η μια την άλλη και η κάθε κατηγορία υπόκειται σε διαφορετικό εποπτικό/ρυθμιστικό πλαίσιο. Ως επακόλουθο της πιο πάνω εξέλιξης, οι παραδοσιακές εποπτικές ρυθμίσεις, που επέβαλαν το γεωγραφικό ή κατά τομέα αγοράς καταμερισμό της εποπτικής ευθύνης, τίθενται συνεχώς υπό αμφισβήτηση από τις νέες δομές των αγορών και τα μεγάλα διασυνοριακά συγκροτήματα εταιρειών.

Όλες οι πιο πάνω εξελίξεις σαφώς καταδεικνύουν ότι είναι λάθος να εκλαμβάνει κανείς ως δεδομένο ότι μπορούν οι τράπεζες να παραμένουν φερέγγυες, αν οι αγορές που επηρεάζουν τη λειτουργία τους είναι ασταθείς. Είναι επίσης λάθος να θεωρείται δεδομένο ότι οι διάφορες αγορές μπορούν να λειτουργούν αποτελεσματικά, αν το ευρύτερο μακροοικονομικό περιβάλλον είναι ασταθές. Οι πρόσφατες διεθνείς χρηματοοικονομικές κρίσεις (σκανδιναβικές χώρες, Ασία, Ρωσία και Λατινική Αμερική) καταδεικνύουν ότι στις περιπτώσεις όπου τα αίτια μιας χρηματοοικονομικής κρίσης είναι πολύπλευρα, πολύπλευρες πρέπει να είναι και οι προσπάθειες επίλυσης των κρίσεων αυτών. Ο σαφής και κύριος στόχος πρέπει να είναι η ενδυνάμωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Ο στόχος αυτός όμως δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την εφαρμογή μιας αυστηρής εποπτικής και ρυθμιστικής πολιτικής (παρ' όλο που ο συγκεκριμένος παράγοντας είναι πολύ σημαντικός). Εκείνο που χρειάζεται επιπλέον είναι η ενίσχυση των κανόνων και της πειθαρχίας που πρέπει να διέπουν τη λειτουργία των αγορών, μέσω της εφαρμογής μιας ενισχυμένης πολιτικής σε θέματα εσωτερικής και εταιρικής διακυβέρνησης στον τραπεζικό τομέα, της ανάπτυξης μιας «υγιούς πιστοδοτικής κουλτούρας» και της ενίσχυσης των λογιστικών κανόνων και προτύπων.

Έχοντας υπόψη όλες τις πιο πάνω εξελίξεις και τάσεις στο διεθνές τραπεζικό τομέα, θα ήθελα, στη συνέχεια, να αναφερθώ στους πρακτικούς τρόπους με τους οποίους φρονώ ότι οι εποπτικές αρχές θα πρέπει να επιτελούν το έργο τους.

Σήμερα, η κύρια προϋπόθεση για μια συνετή διεξαγωγή τραπεζικών εργασιών είναι η πλήρης κατανόηση του τρόπου επιμέτρησης και αποτίμησης των διαφόρων τραπεζικών κινδύνων, καθώς επίσης και η εφαρμογή των κατάλληλων συστημάτων και ελέγχων που να επιτρέπουν την παρακολούθηση και τη διαχείριση των κινδύνων αυτών. Αυτό σημαίνει ότι τα παραδοσιακά αριθμητικά εργαλεία για την εφαρμογή των διαφόρων εποπτικών απαιτήσεων δεν αρκούν από μόνα τους. Ό,τι χρειάζεται επιπλέον και κατά κύριο λόγο, εκ μέρους των εποπτικών αρχών, είναι η ικανότητα να αξιολογούν τη συνολική αποτελεσματικότητα της Διοίκησης και τα διάφορα συστήματα ελέγχων που εφαρμόζει μια εποπτευόμενη τράπεζα. Τα τελευταία δέκα χρόνια, κυρίως με την προτροπή και ενθάρρυνση της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, η εξάρτηση από αριθμητικά εργαλεία (όπως είναι ο σημερινός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας σύμφωνα με το πλαίσιο της «Βασιλείας I» ή οι διάφοροι δείκτες ρευστότητας) έχει μειωθεί και παράλληλα έχει δοθεί μεγαλύτερη έμφαση σε πιο γενικές έννοιες και αρχές, όπως είναι η σωστή εσωτερική και εταιρική διακυβέρνηση, η ενδεδειγμένη διαχείριση των κινδύνων, ο αποτελεσματικός εσωτερικός και εξωτερικός έλεγχος και γενικά οι εσωτερικές διαδικασίες ελέγχου που

εφαρμόζει μια εποπτευόμενη τράπεζα. Η τραπεζική εποπτεία έχει εξελιχθεί, τα τελευταία χρόνια, σε μια πολύ περίπλοκη και απαιτητική εργασία που προϋποθέτει επαρκή ακαδημαϊκή και επαγγελματική εκπαίδευση, καθώς επίσης και πρακτική εξάσκηση και βαθιά γνώση του αντικειμένου.

Σήμερα, η λεπτομερής και αποτελεσματική αξιολόγηση μιας εποπτευόμενης τράπεζας βασίζεται σε παράγοντες, όπως ο τρόπος επιμέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται, και η σημασία και προσοχή που προσδίδει στην ικανότητά της να αντιμετωπίζει επιτυχώς τα διάφορα αρνητικά φαινόμενα και τους κινδύνους στους οποίους είναι πιθανόν να εκτεθεί στο μέλλον.

Όσον αφορά την κυπριακή πραγματικότητα και εμπειρία, η κατάσταση έχει, βασικά, ως εξής:

Μέχρι πρόσφατα, δηλαδή μέχρι το Μάιο του 2004, όταν η Κύπρος έγινε μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι κυπριακές τράπεζες απολάμβαναν ένα μοναδικό προνόμιο, καθόσον η είσοδος και συμμετοχή νέων τραπεζών στον κυπριακό τραπεζικό τομέα υπέκειτο σε περιορισμούς. Η χορήγηση νέων αδειών άσκησης τραπεζικών εργασιών εξαρτιόταν, μεταξύ άλλων, από το «κριτήριο της οικονομικής ανάγκης», έναν απροσδιόριστο και γενικό όρο, που παρείχε ουσιαστική διακριτική ευχέρεια στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου να ρυθμίζει την είσοδο και συμμετοχή νέων τραπεζών στον κυπριακό τραπεζικό τομέα. Επίσης, μέχρι το τέλος του 2000, το κόστος αποδοχής καταθέσεων και παροχής δανείων υπέκειτο σε αυστηρή ρύθμιση, μια κατάσταση που επέτρεπε και συντηρούσε την πραγματοποίηση ενός άνετου περιθωρίου κέρδους για όλες τις τράπεζες και που, ουσιαστικά, εξάλειψε το ενδεχόμενο του κινδύνου επιτοκίων. Το ενεργητικό των τραπεζών αποτελείτο κυρίως από χορηγήσεις σε πελάτες που, κατά κανόνα, ήταν εξασφαλισμένες με εμπράγματα εξασφάλιση. Η ύπαρξη ενός καθεστώτος συναλλαγματικών περιορισμών που, παρ' όλη τη σταδιακή και διαχρονική ελευθεροποίησή του σε σχέση με τις τρέχουσες και τις κεφαλαιουχικές συναλλαγές, καταργήθηκε πλήρως μόνο με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, παρείχε στις τράπεζες το ειδικό καθεστώς των «εξουσιοδοτημένων συναλλασσομένων σε ξένο συνάλλαγμα». Η πιο πάνω κατάσταση, συνεπικουρούμενη από διάφορους συναλλαγματικούς περιορισμούς που ρύθμιζαν την κατοχή στοιχείων ενεργητικού σε ξένο συνάλλαγμα, καθώς και την παροχή χορηγήσεων σε «μη κατοίκους» Κύπρου ή σε ξένο συνάλλαγμα, ουσιαστικά ελαχιστοποιούσαν το συναλλαγματικό κίνδυνο και τον κίνδυνο της χώρας δραστηριοποίησης των πελατών των τραπεζών. Οι μόνες δύο εξαιρέσεις στην υπερπροστατευόμενη κατάσταση που επικρατούσε ήταν, πρώτον, οι εκτός Κύπρου εργασίες των εγχώριων τραπεζών, δηλαδή οι δραστηριότητες που διεξήγαγαν μέσω υποκαταστημάτων ή θυγατρικών εταιρειών τους σε χώρες όπως η Ελλάδα και το Ηνωμένο Βασίλειο, που είχαν ελευθεροποιήσει τα τραπεζικά τους συστήματα πολύ πριν από την Κύπρο, και, δεύτερον, οι εργασίες εκείνων των ξένων τραπεζών που λειτουργούσαν στην Κύπρο κάτω από το ειδικό καθεστώς των «υπεράκτιων τραπεζών» ή «διεθνών τραπεζικών μονάδων», οι οποίες εντούτοις ήταν «περιχαρακωμένες» εφόσον τους απαγορευόταν να έχουν δοσοληψίες με τους μόνιμους κατοίκους της Κύπρου ή σε κυπριακές λίρες.

Η απόφαση για ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση επενέργησε ως καταλύτης στην ελευθεροποίηση του τραπεζικού μας συστήματος. Τα επιτόκια ελευθεροποιήθηκαν το 2001 και οι περιορισμοί στη διακίνηση κεφαλαίων και συναλλάγματος ήρθαν πλήρως με την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Μαΐου 2004. Οι εξελίξεις αυτές είχαν ως επακόλουθο την πλήρη εναρμόνιση του εποπτικού και ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού τομέα της Κύπρου με τις απαιτήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έτσι, εντός ενός σχετικά σύντομου χρονικού διαστήματος, η άσκηση της τραπεζικής εποπτείας στην Κύπρο προσαρμόστηκε πλήρως με την πρακτική που επέβαλαν οι σχετικές Οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι αρχές της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία.

Η πιο θεμελιώδης, ίσως, εξέλιξη στην ιστορία της τραπεζικής εποπτείας που ήδη έχει επιφέρει ουσιαστικές αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των τραπεζών είναι, στη μεν περίπτωση των τραπεζών της Ευρωπαϊκής Ένωσης η νέα Οδηγία για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, η οποία θα εφαρμοσθεί την 1η Ιανουαρίου 2007, στη δε περίπτωση των μεγάλων διεθνών, μη ευρωπαϊκών τραπεζών το νέο Σύμφωνο για κεφαλαιακές απαιτήσεις της Επιτροπής της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, γνωστό ως «Βασιλεία II». Η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύει στην όσο το δυνατό στενότερη ταύτιση μεταξύ του κεφαλαίου μιας τράπεζας που απαιτείται για εποπτικούς σκοπούς και εκείνου που απαιτείται για οικονομικούς σκοπούς, στην ενίσχυση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, καθώς και στην αύξηση του ανταγωνισμού εντός του χρηματοοικονομικού τομέα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι τράπεζες που έχουν μη προβληματικά πιστοδοτικά χαρτοφυλάκια, καθώς και εσωτερικά συστήματα για την αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που αντιμετωπίζουν, «ανταμείβονται» μέσω χαμηλών συντελεστών στάθμισης κινδύνου που προσδίδονται στις διάφορες κατηγορίες στοιχείων ενεργητικού και το πιο πάνω επενεργεί ως ένα ισχυρό κίνητρο για τις τράπεζες στην ανανέωση και αναβάθμιση των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και διαχείρισης κινδύνων. Σε αντίθεση με το σημερινό πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων («Βασιλεία I»), που δεν λαμβάνει υπόψη το προφίλ κινδύνου της κάθε τράπεζας, η νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης επιτρέπει την εφαρμογή τριών εναλλακτικών προσεγγίσεων για την αντιμετώπιση τόσο του πιστωτικού όσο και του λειτουργικού κινδύνου, που διαφοροποιούνται και κλιμακώνονται από την πλέον απλή μέχρι την πλέον προηγμένη μέθοδο.

Εντός του πλαισίου εφαρμογής της νέας Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η συγκεκριμένη απαίτηση, η οποία θα αλλάξει ριζικά τόσο τη νοοτροπία όσο και τον τρόπο λειτουργίας των τραπεζών, είναι η ανάγκη για την ύπαρξη μιας σαφούς οργανωτικής διάρθρωσης, με συνεπείς γραμμές αρμοδιότητας και ευθύνης, για τον αποτελεσματικό εντοπισμό, διαχείριση, παρακολούθηση και αναφορά όλων των κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ή είναι ενδεχόμενο να εκτεθεί μια τράπεζα, καθώς επίσης και ικανοποιητικών μηχανισμών εσωτερικού ελέγχου. Σύμφωνα με τις απαιτήσεις της νέας Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των Πιστωτικών Ιδρυμάτων, η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έχει εκδώσει μια ξεχωριστή Οδηγία με τίτλο «Πλαίσιο Αρχών Λειτουργίας και Κριτηρίων Αξιολόγησης της Οργανωτικής Δομής, Εσωτερικής Διακυβέρνησης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών», η οποία θα τεθεί σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2007, ταυτόχρονα με τη νέα Οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Κεφαλαιακή Επάρκεια των

Πιστωτικών Ιδρυμάτων, και η οποία στοχεύει, πρώτον, στην ενίσχυση του γενικού πλαισίου της οργανωτικής δομής και εσωτερικής διακυβέρνησης των τραπεζών και, δεύτερον, στην αναβάθμιση των τριών βασικών λειτουργιών του συστήματος εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών, δηλαδή της Εσωτερικής Επιθεώρησης, της Διαχείρισης Κινδύνων και της Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Οι διατάξεις της πιο πάνω Οδηγίας αφορούν και επηρεάζουν άμεσα τη σύνθεση και τη λειτουργία των Διοικητικών Συμβουλίων, των Επιτροπών των Διοικητικών Συμβουλίων, της Ανώτατης Εκτελεστικής Διεύθυνσης και συγκεκριμένων υπηρεσιακών μονάδων των τραπεζών, όπως είναι η Μονάδα Εσωτερικής Επιθεώρησης, η Μονάδα Διαχείρισης Κινδύνων, η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης, η Μονάδα Πληροφορικής και η Νομική Υπηρεσία. Πιο συγκεκριμένα, η εν λόγω Οδηγία περιγράφει τις βέλτιστες αρχές εσωτερικής διακυβέρνησης που καλούνται να εφαρμόσουν οι τράπεζες, καθορίζει τα κριτήρια προσδιορισμού της «ικανότητας και καταλληλότητας» των προσώπων που θα συμμετάσχουν στο Διοικητικό Συμβούλιο μιας τράπεζας και περιγράφει το ρόλο του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου, καθώς επίσης και εκείνων των μη εκτελεστικών και ανεξάρτητων μελών του Διοικητικού Συμβουλίου. Επίσης οι διατάξεις της Οδηγίας αναφέρονται στο ρόλο των εξωτερικών ελεγκτών μιας τράπεζας. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι έχει ζητηθεί από τις κυπριακές τράπεζες να υποβάλουν στην Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, το αργότερο μέχρι το τέλος Σεπτεμβρίου 2006, στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι βρίσκονται σε πλήρη ετοιμότητα για την εφαρμογή της Οδηγίας την 1η Ιανουαρίου 2007.

Καταλήγοντας, θα ήθελα απλώς να επισημάνω ότι οι πρόσφατες αλλαγές στη σύνθεση των Διοικητικών Συμβουλίων των εγχώριων κυπριακών τραπεζών, καθώς και η συνεχής αναβάθμιση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων είναι σαφείς ενδείξεις ότι οι κυπριακές τράπεζες έχουν προετοιμασθεί και είναι έτοιμες να αντιμετωπίσουν ικανοποιητικά τους νέους κινδύνους, αλλά και τις νέες προκλήσεις που πηγάζουν από το νέο διεθνές ανταγωνιστικό περιβάλλον.

